A NEVETSÉGESSÉ VÁLÁSTÓL VALÓ FÉLELEM (GELOTOFÓBIA) AZ ÖNBECSÜLÉS ÉS A NEGATÍV MEGÍTÉLÉSTŐL VALÓ FÉLELEM TÜKRÉBEN*

HÁGER DZSENIKER ROXÁNA^{3*} – BOLLÓ HENRIETTA^{1,2,3*}

¹ ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola

² Magyar Tudományos Akadémia Természettudományi Kutatóközpont Kognitív
Idegtudományi és Pszichológiai Intézet

³ Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi
Kar Pszichológiai Intézet

E-mail: dzsenihager@gmail.com

Beérkezett: 2019. január 28. – Elfogadva: 2019. július 2.

Háttér és célkitűzések: A nevetségessé válástól való félelem (gelotofóbia) eddig kevésbé kutatott jelenség volt a pszichológiában. Kutatásunkban a nevetségessé válástól való félelmet az önbecsülésen és a negatív megítéléstől való félelmen keresztül vizsgáltuk meg. Azt feltételeztük, hogy az alacsony önbecsülés a negatív megítélésen keresztül együtt jár a nevetségessé válástól való félelemmel.

Módszer: Az online kérdőíves kutatásban 666 fő vett részt (239 férfi, 427 nő). A résztvevők egy 3 kérdőívűből álló tesztcsomagot kaptak, mely tartalmazta a gelotofóbiát mérő Geloph-15 kérdőívet (Boda-Ujlaky, Proyer és Ruch, 2012), a Rosenberg Önértékelés Skálát (Sallay, Martos, Földvári, Szabó és Ittész, 2014) és a Félelem a Negatív Megítéléstől Skálát (Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017).

Eredmények: Az önbecsülés szignifikáns közvetett kapcsolatban van a nevetségessé válástól való félelemmel. A negatív megítéléstől való félelemnek mediáló szerepe van a gelotofóbia és az önbecsülés között. A demográfiai változókat tekintve a nőkre jellemzőbb a nevetségessé válástól való félelem, mint a férfiakra.

Következtetés: Az önbecsülésnek a negatív megítéléstől való félelem aspektusa az, ami gelotofóbiához vezethet.

Kulcsszavak: gelotofóbia, negatív megítéléstől való félelem, önbecsülés

* Hágér Dzsenifer Roxána és Bolló Henrietta egyenlő mértékben járult hozzá jelen kézirat elkészítéséhez.

BEVEZETÉS

*Gelotofóbia**A nevetségessé válástól való félelem, a gelotofóbia fogalma*

A humor, a nevetés és annak elméletei már nagyon régóta foglalkoztatják a filozófusokat és az irodalomkritikusokat (Boda-Ujlaky, 2014), de csak az elmúlt 30 évben került kifejezetten a figyelem középpontjába a biológusok és a pszichológusok körében (Gervais és Wilson, 2005). Már a filozófusok és az irodalomkritikusok is gyakran jelölték meg a humor forrásaként a kinevetést (lásd Bain, 1888; Bergson, 1900; idézi Séra, 1980). Magában a kinevetés fogalmában benne rejtőzik a valakin vagy valamin, de az önmagunkon való nevetés is. A kinevetésben azonban nemcsak a pozitív humor van jelen, hanem a negatív is, amely magába foglalja a nevetségessé válást és a megszégyenülés érzését is (Bagdy, 2007). Az ún. fölényelméletek, vagy más néven superioritáseméletek a humor legfőbb forrásának a saját felsőbbbségi és a mások kisebbségi érzései közötti diszkrepanciát tartják (Séra, 1980). A fölényelmélet értelmében azért nevetünk mások gyengeségein, mert azok nincsenek meg bennünk, tehát „diadalunkat fejezzük ki” (Séra, 1980; Lun, 2008).

Michael Titze (1996) pszichoterapeuta volt az első személy, aki a nevetségessé válástól való félelemről írt. Titze elsősorban pszichiátriai betegekkel foglalkozott, és körükben lett figyelmes a jelenségre. Azokat a személyeket, akik félnek a nevetségessé válástól, és erre extrém módon reagálnak, illetve a nevetéssel teli helyzeteket negatívan élik meg, gelotofóbiásoknak nevezte (Titze, 1996). A gelotofóbia egyik fő tüneteként a dermedt arckifejezést írta le, Titze (1996, 2009) szerint ugyanis az ebben szenvedő személyek arca egy fabábura vagy fából készült maszkra hasonlít a leginkább. Továbbá a végtagjaik spontán mozgását is elkezdik szándékosan kontrollálni, ami az ún. Pinocchio-szindrómához hasonló jelenség (Titze, 1996). Fontos azonban megjegyezni azt, hogy a fő különbség az egészséges és a gelotofóbiás személyek között az, hogy míg az egészségesek is félhetnek attól, hogy nevetségessé válnak, és így kínos szituációba kerülnek, addig a gelotofóbiások már attól is félnek, hogy nevetést hallanak, hiszen úgy gondolják, hogy az emberek rajtuk nevetnek. Tehát maga a nevetés az, ami problémát okoz számukra, és nem csak az, hogy kínos szituációba kerülnek, vagy nevetségessé válnak.

Titze eredeti, patológiára vonatkozó fogalmától eltérően Ruch és Proyer (2009) kutatásai bizonyították, hogy a gelotofóbiát nem klinikai mintán is lehet azonosítani. Kutatásaik nyomán ma a gelotofóbia már nemcsak a patológiás mértékű félelemre vonatkozik, hanem személyiségjegyként is értelmezhető.

A nevetségessé válástól való félelem kialakulásának okául Titze (2009) pszichoanalitikus szemléletű megközelítése említ mind gyermekkori, mind serdülő- és felnőttkori társas tapasztalatokat. A gelotofóbiában érintett személyek már kora gyermekkorban nem kapnak elég pozitív érzelmkifejezést a számukra fontos referenciaszemélyektől. Sőt mi több, a gelotofóbiás személyek gyerekként általában a szülői elvárásokat sem tudják teljesíteni, amire a szülők sokszor negatívan, akár kinevetéssel reagálhatnak (Wu, Huang, Wang és Chen, 2018). A szülők így a „valóságot a szégyenhez kötve értelmezik a gyermek számára” (Boda-Ujlaky és Séra, 2013, 299). Tehát a gyermekek a

nevetést nem pozitív elemként fogják értelmezni, hanem kinevetésként. Az intenzív szégyenérzet lesz az, amit elsajátítanak, ami miatt a felettes énjük is kényszeressé, nagyon merevvé válik (Titze 2009). Ebből kifolyólag az ilyen gyerekek serdülőkorban is konformistábbak lesznek, jobban fognak félni attól, hogy esetleg hibáznak, így szociális készségeik sem lesznek megfelelőek. Felnőttként pedig már nem maga a kinevetésnek a mennyisége fog számítani, hanem inkább a neveltségessé válás által átélt traumatikus élmény erőssége (Boda-Ujlaky és Séra, 2013).

A neveltségessé válástól való félelem (gelotofóbia) összefüggése más pszichológiai változókkal

A neveltségessé válástól való félelemmel kapcsolatos eddigi kutatások elsősorban az érzelemszabályozással való összefüggéseket tárják fel. Papousek és munkatársai (2009) rövid, különböző érzelmeket bemutató (vidám, szomorú, ideges, mérges és semleges) filmfelvételeket mutattak gelotofóbiás és egészséges személyeknek. A felvételekre adott reakciók alapján vizsgálták meg a gelotofóbiások érzelemszabályozási képességeit. A gelotofóbiások jellemzően rosszabb érzelemszabályozási képességekről számoltak be.

Ruch, Altfreder és Proyer 2009-es kutatásában nevetésfelvételeket hallottak a résztvevők, és meg kellett ítélniük a nevetéssel kapcsolatos helyzetet. A gelotofóbiás személyek negatívan értékelték a kétértelmű helyzeteket, vagyis a pozitív nevetést is kellemetlenebbnek ítélték meg a kontrollcsoporthoz képest. Mindezek ellenére nem mondható az, hogy a gelotofóbiások humortalanok lennének, hiszen Ruch, Beermann és Proyer (2009) kutatásából kiderül, hogy használnak humort, csak mégis kevesebbet, mint azok, akik nem félnek a neveltségessé válástól.

Platt és Ruch (2009) eredményei szerint a gelotofóbia pozitívan kapcsolódik a félelem intenzitásához és annak tartósságához. Ezt Papousek és munkatársai (2009) vizsgálatai is alátámasztják. Érzelmileg megterhelő filmet mutattak a résztvevőknek. A magas mértékben gelotofóbiás személyek jelezték, hogy kevésbé tudják szabályozni az érzelmeiket. Ruch és Proyer (2008b) tanulmányukban hangsúlyozzák, hogy a gelotofóbia a szégyenalapú neurózisok egyik alcsoportjába tartozik. Platt, Proyer és Ruch (2009) kutatása is alátámasztja, hogy azok, akik félnek a neveltségessé válástól, (gelotofóbiások) nagyobb intenzitású szégyent élnek át, sőt ezen az érzésen sokkal tovább tart túltenni magukat, mint a nem gelotofóbiásoknak. Vagyis lehetséges, hogy a szégyenre való hajlandóság vezethet a kétértelmű helyzetek félreértelmezéséhez (Boda-Ujlaky, 2014). Boda-Ujlaky (2014) hazai kutatásai során azt találta, hogy a gelotofóbia gyengén és negatívan korrelál az akaratgyengeséggel és az önregulációval, míg az önbüntetésre való hajlammal szignifikáns pozitív együtt járást mutat. Boda-Ujlaky és Séra (2013) kutatása a neveltségessé válástól való félelemnek az érzelmi intelligenciával és az alexitímiával való kapcsolatát vizsgálta. A nem gelotofóbiások szignifikánsan magasabb EQ-pontszámokat értek el, mint a gelotofóbiások, kivéve a problémamegoldás, az impulzuskontroll és a stresszkezelés alskálákat. A szerzők nem adnak magyarázatot arra, hogy ezeken az alskálakon miért nem jelentkezett szignifikáns különbség (bár a gelotofóbiások átlagosan alacsonyabb pontszámokat értek el ezeken az alskálakon). Magyarázatként szolgálhatnak akár módszertani sajátosságok (alacsony elemszám, önbeszámolón alapuló vizsgálat) vagy kulturális különbségek is. Az alexitímiát tekintve a

gelotofóbiások magasabb pontszámokat értek el (Boda-Ujlaky, 2014). Ebből a vizsgálatból is látszik azonban, hogy a nevetségessé válástól való félelem pszichológiai korrelátumainak pontosabb megismerése további kutatások tárgyát képezheti.

A negatív megítéléstől való félelem

Már Titze (2009) is összefüggésbe hozta a szociális fóbiát a gelotofóbiával a hasonló szomatikus tünetek miatt (mint például lélegzetkimaradás, kiszáradt száj, nehéz beszéd, szédülés, remegés, izomrángás stb.). Ennek a feltételezésnek az empirikus alátámasztásául szolgáltak Booie (2009), Edwards, Martin és Dozois (2010), Carretero-Dios, Ruch, Agudelo, Platt és Proyer (2010), illetve Weiss és munkatársainak (2012) kutatásai is.

Booie (2009) szerint azok, akik túlzottan félnek attól, hogy nevetségessé válnak, magas pontszámot értek el a szociális szorongást mérő teszten. Edwards és munkatársai (2010) szerint feltételezhető, hogy a szociális szorongás egy új speciális altípusaként lehet értelmezni a gelotofóbiát. Carretero-Dios, Ruch, Agudelo, Platt és Proyer (2010) kutatásai egyértelmű kapcsolatot mutattak ki a gelotofóbia, a negatív megítéléstől való félelem és a szociális szorongás között.

A szociális fóbia kognitív modelljei szerint a szociális szorongás egyik központi eleme a negatív megítéléstől való félelem, ami miatt az érintett személyek folyamatosan szemmel tartják a környezetük reakcióit (Clark és Wells, 1995). Ráadásul hajlamosak a társas szituációkat félreértelmezni, hiszen azt gondolják, hogy „társas helyzetben veszélybe kerülnek és elutasításban lesz részük teljesítményük, megjelenésük vagy viselkedésük miatt” (Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017, 844). Legnagyobb félelmük az, hogy mások előtt kiderülnek a gyengeségeik, esetleges hiányosságaik, és ezáltal megszégyenülnek (Beck és Emery, 1985). Annak érdekében, hogy elkerüljék mindezt, elkerülik a társas helyzeteket is (Chambless és Hope, 2000).

A nevetségessé válástól való félelem és az önbecsülés összefüggései

Az önbecsülés kifejezésére az angol szakirodalomban több fogalmat használnak, és ezek között nincsenk éles határok. Ilyen kifejezés a self-esteem, melyet inkább önbecsülésnek, a self-evaluation, melyet inkább önértékelésnek fordítanánk és a self-worth, ami pedig azt fejezi ki, hogy az én rendelkezik egyfajta értékminőséggel (V. Komlósi és mtsai, 2017).

Nagyon sokan kifejtették az önértékelés, önbecsülés fogalmát és annak típusait. A globális önértékelés az én egészére vonatkozó értékminőséget jelenti (Rosenberg, 1989). A globális önbecsülés alapja az önfogadás és öntisztelet. Korábbi kutatások alapján pozitív összefüggésbe hozható a pszichés jólléttel, és negatívan jár együtt a depresszióval és a szorongással (Rosenberg 1965). A szociálpszichológia egyik alapaxiómája, hogy az emberek megpróbálják elkerülni a negatív önbecsülést, sőt minél inkább törekednek a pozitív önbecsülés elérésére és annak fenntartására is (V. Komlósi, 2007). A magas önbecsülés pozitív érzelmekkel jár együtt, csökkenti a depresszív tüneteket, illetve nem csak jó érzést kelt bennünk, hanem ténylegesen po-

zítív hatást gyakorol önmagunkra (Smith, Mackie és Claypool, 2016). Az önbecsülés védelmét különböző, énnel kapcsolatos pozitív illúziókkal érhetjük el (V. Komlósi, 2007), mint például önfelnagyítással vagy akár az énértékelés fenntartására vonatkozó technikával.

Jelen vizsgálat

Korábbi kutatásokban feltételezték, hogy a nevetségessé válástól túlzottan félő személyek – az állandó szégyenérzettől való fenyegetettség, belső bizonytalanság és saját képességeik alulbecslése miatt – egyrészt szociális helyzetekben gátlásosan viselkednek, másrészt önbecsülésük is alacsonyabb (Boda-Ujlaky, 2014; Hiranandani, 2010). Eddig azonban csupán egyetlen empirikus kutatás született az önbecsülés és gelotofóbia vizsgálatára. Hiranandani (2010) kérdőíves kutatásában indiai, illetve kínai mintán végzett összehasonlítást az önbecsülés, a gelotofóbia és a humorstílus alapján. (A kutatás nem vizsgálta, hogy a nemzetek között különbözik-e az önbecsülés és a gelotofóbia közötti összefüggés.) Az eredményei azt mutatják, hogy a gelotofóbia gyenge, negatív összefüggésben van az önbecsüléssel.

Hiranandani (2010) azonban nem vizsgálta a lehetséges közvetítő változókat az önbecsülés és a gelotofóbia között. Mivel a gelotofóbia a szociális fóbiával rokonítható, illetve akár annak egyik altípusaként is értelmezhető (Edwards és mtsai, 2010), ezért a negatív megítéléstől való félelmet is bevontuk a vizsgálni kívánt változók közé, hiszen az a korábbi kutatások szerint a szociális fóbia egyik központi eleme (Clark és Wells, 1995). Jelen vizsgálatban azt vártuk, hogy az alacsony önbecsülés a negatív megítéléstől való félelemmel társulva egyes embereknél gelotofóbiát válthat ki, illetve hogy nem a globális önbecsülés, hanem az önbecsülésnek a negatív megítéléstől való félelem aspektusa az, ami gelotofóbiához vezethet. Mivel korábbi kutatások (Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017) negatív kapcsolatot találtak a negatív megítéléstől való félelem és az önbecsülés között, jelen vizsgálatban is ezt az irányt feltételeztük, azonban fő kutatási hipotézisünk a negatív megítéléstől való félelem mediáló szerepére vonatkozik az önbecsülés és a gelotofóbia között.

Továbbá mivel a nők önbecsülése általában alacsonyabb, mint a férfiaké (Sallay és mtsai, 2014), feltételeztük, hogy a férfiakhoz képest jellemzőbb lesz rájuk a gelotofóbia. Hipotéziseink vizsgálata céljából online kérdőíves kutatást végeztünk.

MÓDSZEREK

Résztvevők

A kutatásban 666 fő vett részt, 239 férfi (35,9%) és 427 (64,1%) nő. A kitöltők 18 és 63 év közöttiek voltak, átlagéletkoruk 25,64 év ($SD = 7,54$). 16 fő (2,4%) alapfokú iskolai végzettséggel, 95 fő (14,3%) középfokú iskolai végzettséggel, 246 fő (36,9%) felsőfokú végzettséggel rendelkezett, a legtöbbben pedig (309 fő, 46,4%) még felsőfokú tanulmányokat folytattak. Lakóhelyüket tekintve a kitöltők közül 70 fő (10,5%) faluban, 291 fő (43,7%) városban, 305 fő (45,8%) pedig a fővárosban élt.

Vizsgálati eszközök, módszerek, a vizsgálat leírása

A vizsgálat során az adatfelvétel online kérdőív segítségével történt. A kérdőívet közösségimédia-felületeken tettük közzé. A kitöltők először egy részletes tájékoztatót olvashattak el, ahol bemutattuk a kutatás célját. Továbbá tájékoztatást kaptak arról, hogy az adatok anonim módon lesznek feldolgozva, és csak a kutatásban részt vevők férhetnek hozzá, illetve hogy válaszaikat kizárólag kutatási céllal használjuk fel. Az informált beleegyezést követően következtek a demográfiai kérdések, majd az általunk összeállított kérdőívcsomag. Először a Geloph-15 kérdőív (Boda-Ujlaky, Proyer és Ruch, 2012), majd a RSES-H kérdőív (Sallay és mtsai 2014), végül pedig a Félelem a Negatív Megítélésektől (FÉLNE) kérdőív (Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017) rövid, 8 tételes változatával találkoztak a válaszadók. A kérdőívcsomag 4 hétig volt közzétéve. Az adatokat az SPSS 21 és az AMOS 21 statisztikai programokkal elemeztük.

Gelotofóbia Skála (Geloph-15)

A Titze által javasolt modell alapján Ruch készítette el az első gelotofóbiára vonatkozó, a Geloph <46> kérdőívet (Ruch és Titze, 1998). Majd a tételek számát 46-ról 15-re csökkentették, és így készült el az egyfaktoros szerkezetű Geloph <15> rövidített kérdőív Ruch és Proyer nyomán (2008a, 2008b).

A kérdőív magyar adaptációja 2007-ben történt meg Boda-Ujlaky, Proyer és Ruch által (Boda-Ujlaky és mtsai 2012). A kitöltőnek egy négyfokú Likert-skálán kell megítélnie, hogy mennyire ért egyet az adott állítással (1 = egyáltalán nem értek egyet; 2 = mérsékelten nem értek egyet; 3 = mérsékelten egyetértek; 4 = határozottan egyetértek). A Geloph <15> kérdőívben olyan tételek találhatók, mint például: „Ha mások a jelenlétemben nevetnek, gyanakodni kezdek.”; „Ha mások vicces megjegyzéseket tesznek rám, úgy érzem megbénulok.”; „Jól uralkodom magamon annak érdekében, hogy ne vonzzak negatív figyelmet, és így ne keltsek nevetséges benyomást.”; „Ha valaki a múltban gúnyt űzött belőlem, onnantól soha nem tudok már vele oldott lenni.” Jelen mintában a Chronbach- α értéke elfogadható: 0,69.

Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H)

Az önértékelés meghatározására a Sallay és munkatársai (2014) által magyarra fordított és magyar mintán validált Rosenberg Önértékelés Skálát használtuk. A kérdőív 10 tételt tartalmaz, ahol a kitöltőknek négyfokú Likert-skálán kell meghatározniuk, hogy az egyes állítások mennyire illenek rájuk. A válaszlehetőségek közül az 1-es érték azt jelenti, hogy a kitöltő egyáltalán nem ért egyet, míg a 4-es a teljes egyetértést jelöli. A skála 5 fordított tételt is tartalmaz, mint például: „Bárcsak jobban tudnám magam tisztelni.”; „Időnként értéktelennek érzem magam.”; „Néha azt gondolom, hogy semmiben sem vagyok jó.” A skála nem fordított tételei közé tartozik például: „Úgy érzem, értékes ember vagyok, legalább annyira, mint mások.”; „Mindent fontolóra véve elégedett vagyok magammal.” A kérdőív alapvetően egyfaktoros szerkezetű, azonban a magyar validálás során további két módszertani faktorra osztották (Sallay és mtsai, 2014), melyet SEM-típusú modelleknél lehet használni. Mivel jelen kutatásban nemcsak SEM

elemzést, hanem Pearson-féle korrelációs elemzést is végeztünk a skálával, ezért az egyfaktoros szerkezet szerint használtuk, a skála illeszkedési és megbízhatósági mutatói elfogadhatónak bizonyultak (TLI = 0,958, CFI = 0,976, RMSEA = 0,075, $\alpha = 0,91$). Az RSES-H kérdőív megbízhatónak bizonyult a mintán, hiszen a Chronbach- α értéke kiváló: 0,91.

Félelem a Negatív Megítéléstől Kérdőív (FÉLNE-8)

Az eredeti 30 tételes Félelem a Negatív Megítéléstől Kérdőívet 1969-ben Watson és Friend dolgozta ki (magyarul: FÉLNE-30). Azonban az 1980-as években nagyon sok kritika érte a kérdőívet, melyek főként a kérdőív hosszúságára vonatkoztak, illetve arra, hogy a tételek közötti különbségek alig érzékelhetők. Ennek hatására Leary lerövidítette a kérdőívet, mely így már csak 12 tételt tartalmazott (magyarul: FÉLNE-12). Ez a rövidített kérdőív már tartalmazott fordított tételeket is, melyek értelmezése azonban sok nehézséget okozott a kitöltők számára.

Mindezek hatására 2004-ben Rodebaugh és munkatársai kidolgozták a 8 tételes rövidített kérdőívet, mely a Félelem a Negatív Megítéléstől Kérdőív egyenes állításait tartalmazza (Brief Fear of Negative Evaluation Scale – Straightforward Items, magyarul: FÉLNE-8). Jelen kutatásban is ezt a kérdőívet használtuk. Ez a kérdőív a FÉLNE-12 rövidített, fordított tételek nélküli egyfaktoros változata. Több, nagy mintás kutatás is bizonyította, hogy a rövidített változat a FÉLNE-12 kérdőívhez hasonlóan megbízhatónak mondható (Wei, Zhang, Li, Xue és Zhang, 2014; Liu és Lowe, 2016; Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017). A FÉLNE-8 hazai adaptációját Perczel-Forintos Dóra és Kresznerits Szilvia végezte 2017-ben. A kitöltőknek egy ötfokú Likert-skálán kell meghatározniuk, hogy az egyes állításokkal mennyire értenek egyet (1 = [szinte] soha; 2 = néha; 3 = rendszerint; 4 = gyakran; 5 = [szinte] mindig). A kérdőív tételei olyan állításokból állnak, melyek arra vonatkoznak, hogy a személyeket negatívan ítélik meg, vagy rossz benyomást keltenek mások előtt. Ezek alapján a kérdőív alkalmas mind a szociális fóbia, mind a negatív megítéléstől való félelem súlyosságának megítélésére. A magyarra fordított változat olyan tételeket tartalmaz, mint például: „Nyugtalanít, hogy mit gondolnak rólam az emberek, még akkor is, ha tudom, hogy ez egyáltalán nem számít.”; „Általában aggodalmaskodni szoktam amiatt, hogy milyen benyomást keltek.” A FÉLNE-8 kérdőív erősen megbízhatónak bizonyult (Chronbach- $\alpha = 0,944$).

Adatelemzés

A demográfiai változók hatásának vizsgálata során a nemi különbségek tesztelésére kétmintás T-próbát alkalmaztunk. A megfigyelt változók skálaértékeiből skálánként átlagpontszámot számítottunk, majd közöttük Pearson-féle korrelációval tártuk fel az alapvető összefüggéseket. A centrális határeloszlás tétel értelmében paraméteres eljárásokat alkalmaztunk. Ezt követően SEM elemzést végeztünk látens változókkal, melyeket parcellézással hoztunk létre, mivel Carbonneau és munkatársai (2008) alapján a viszonylag magas számú tételekből tevődtek volna össze a látens változók. A parcellék tehát olyan összevont változók, melyeket a megfigyelt változók helyett, azok összevoná-

sával képeztünk és használtunk a SEM elemzés során. Olyan parceleket hoztunk létre (Rogers és Schmitt, 2004 és Tóth-Király, Bóthe, Márki, Rigó és Orosz, 2019 nyomán), melyek kiegyensúlyozottnak tekinthetők az értelmezési nehézségükben és diszkriminációs értéküket tekintve. Ezt úgy értük el, hogy feltáró faktoranalízist követően (principal axis factoring eljárást alkalmazva promax rotációval) a faktortöltések mentén sorba rendeztük a tételeket, majd a legmagasabb és legalacsonyabb töltésű tételeket összeátlagoltuk. Így az első parcella a legmagasabb és a legalacsonyabb faktortöltésű tételből állt össze, a második parcella a soron következő legmagasabb és legalacsonyabból és így tovább. Ezek alapján az RSES-H kérdőív megfigyelt változóiból öt parcellát képeztünk, a FÉLNE-8-ból négy parcellát, a Geloph-15-ből pedig hetet. A parcellák használatának további indoka, hogy a vizsgált konstruktumok elméleti szinten egydimenziósak (Bandalos és Finney, 2001; Little, Cunningham, Shahar, és Widaman, 2002; Matsunaga, 2008). A SEM elemzés során Brown (2015) elveit követve az illeszkedés jószágának alábbi mutatóit vettük figyelembe: a megközelítési négyzetes középérték hibát (RMSEA) és 90%-os konfidenciaintervallumát, az összehasonlító illeszkedési mutatót (CFI) és a Tucker–Lewis-mutatót (TLI). Hu és Bentler (1999) javaslatai alapján az elfogadható modellilleszkedést a következő kritériumok szerint határoztuk meg: RMSEA ($\leq .060$), CFI ($\geq .950$) és TLI ($\geq .950$). A mediációs modell számítása során a bootstrapping révén létrehozott 95%-os konfidenciaintervallumokat maximum likelihood becsléssel számítottuk. A direkt és indirekt hatások összevetése során a „proportion mediated”, azaz PM-mutatót alkalmaztuk, mely az összes hatáshoz viszonyítja a direkt és indirekt hatást. Ez a mutató 500 fő feletti minták esetében alkalmazható (De Heus, 2012). A statisztikai elemzések során a leíró statisztikák és a demográfiai változók hatásának vizsgálatára, illetve a parcellák kialakítása során feltáró faktoranalízisnél az SPSS programot, a SEM elemzés és a mediációs elemzés során az AMOS programot használtuk.

Etikai vonatkozások

Jelen kutatást az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának Kutatásetikai Bizottsága jóváhagyta. A kutatásban részt vevő személyek a kérdőív-csomag kitöltése előtt informált beleegyezésüket adták a vizsgálathoz.

EREDMÉNYEK

Leíró statisztikák

A demográfiai változókat tekintve szignifikáns különbség volt a nevetségessé válástól való félelem mértékében a férfiak és nők között [$t(664) = -5,13$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,42$]. A csoportátlagok alapján a nőkre ($M = 2,29$; $SD = 0,43$) inkább jellemző a gelotofóbia, mint a férfiakra ($M = 2,11$; $SD = 0,39$). Továbbá a férfiakra inkább volt jellemző, hogy magasabb az önbecsülésük a nőkhez képest [$t(451,066) = 3,28$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,27$], illetve a nőkre jellemzőbb volt a negatív megítéléstől való félelem [$t(664) = -5,32$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,43$]. A csoportok átlagpontoszámain az 1. ábra tartalmazza.

1. ábra. A csoportok átlagpontszámait és szórásait bemutató táblázatok

A gelotofóbia, önbecsülés és negatív megítéléstől való félelem közötti korrelációkat az 1. táblázat szemlélteti. Platt és munkatársainak (2012) kutatása alapján a Geloph-15 kérdőívén 2,5 pontnál magasabb pontszámot elérők tekinthetők enyhén gelotofóbiásnak, 3 pont felett pedig már klinikai szintű gelotofóbiáról beszélhetünk. Jelen mintában 170 fő (25%) ért el 2,5 pontnál magasabb pontszámot, tehát ők azok, akiket gelotofóbiásoknak nevezhetünk. Az ő esetükben a korrelációk hasonló mintázatot mutattak, mint a teljes minta résztvevői esetében ($r_{\text{RSES-H} - \text{Geloph-15}} = -0,231$, $p = 0,002$; $r_{\text{FÉLNE-8} - \text{Geloph-15}} = 0,314$, $p < 0,001$; $r_{\text{FÉLNE-8} - \text{RSES-H}} = -0,531$, $p < 0,001$).

1. táblázat. A Geloph-15, RSES-H és FÉLNE-8 kérdőívek jellemzői és korrelációi

	Terjedelem	Átlag (szórás)	Ferdeség (SE)	Csúcsosság (SE)	α	1	2	3
1. Gelotofóbia	1–3,53	2,22 (0,43)	0,25 (0,10)	–0,13 (0,19)	0,69	–		
2. Önbecsülés	1–4	2,81 (0,70)	–0,16 (0,10)	–0,78 (0,19)	0,91	–0,47**	–	
3. Negatív megítéléstől való félelem	1–5	2,79 (1,12)	0,13 (0,10)	–1,08 (0,19)	0,94	0,62**	–0,61**	–

Megjegyzés: * $p < 0,01$

A korrelációs táblázat alapján elmondható, hogy a nevetségessé válástól való félelem szignifikáns, közepesen erős negatív kapcsolatban van az önbecsüléssel, és szignifikáns, közepesen erős pozitív kapcsolatban a negatív megítéléstől való félelemmel. Ezentúl az önbecsülés és a negatív megítéléstől való félelem is szignifikáns, közepesen erős negatív együtt járást mutatott.

Mediációs modell

A nevetségessé válástól való félelem, az önbecsülés és a negatív megítéléstől való félelem kapcsolatának részletesebb megismerése céljából SEM elemzést végeztünk (2. ábra és 2. táblázat). A feltételezett modell – mely szerint a negatív megítéléstől való félelem mediálja az önbecsülés és gelotofóbia közötti kapcsolatot – illeszkedése megfelelőnek bizonyult (TLI = 0,961, CFI = 0,968, RMSEA = 0,057). Az eredmények szerint az önbecsülés és a gelotofóbia közötti kapcsolatot szignifikánsan részlegesen mediálja a negatív megítéléstől való félelem (2. ábra), és a variancia 63%-át magyarázza. Az önbecsülés közepesen erős, negatív kapcsolatban van a gelotofóbiával [$\beta = -0,631$, 95% CI = (-0,691, -0,562), $p < 0,001$], a teljes hatás azonban nagyrészt a közvetett hatásból ered, mely közepesen erős negatív kapcsolatot mutat [$PM_{\text{indirekt/teljes}} = 66\%$, $\beta = -0,420$, 95% CI = (-0,494, -0,354), $p < 0,001$]. Az önbecsülés direkt hatása a geloto-

Megjegyzés: TLI = 0,961, CFI=0,968, RMSEA=0,057. A nyílakon standardizált regressziós súlyok szerepelnek.

** $p < 0,001$

* $p < 0,01$

2. ábra. Az önbecsülés, negatív megítéléstől való félelem és a gelotofóbia közötti összefüggések SEM elemzése

2. táblázat. Az RSES-H, FÉLNE-8 és Geloph-15 közötti mediációs kapcsolat

	Összes hatás		Direkt hatás		Indirekt hatás	
	β	95% CI	β	95% CI	β	95% CI
Önbecsülés → Negatív megítéléstől való félelem → Gelotofóbia	-0,631**	[-0,691, -0,562]	-0,211**	[-0,310, -0,117]	-0,420**	[-0,494, -0,354]

** $p < 0,01$

fóbiára a teljes hatáshoz képest szignifikáns, de viszonylag gyenge [$PM_{\text{direkt/teljes}} = 33\%$, $\beta = -0,211$, $95\% \text{ CI} = (-0,310, -0,117)$, $p < 0,001$].

DISZKUSSZIÓ

Jelen kutatásban a gelotofóbia mértékét vizsgáltuk az önbecsülés és a negatív megítéléstől való félelem tükrében. A kutatás eredményei alapján az önbecsülés közvetetten a negatív megítéléstől való félelmen keresztül erősebben jósolja be a gelotofóbiát, mint a közvetlen hatás.

A gelotofóbia, vagyis a kinevetéstől való félelem csak az utóbbi évtizedekben kezdte komolyabban foglalkoztatni a kutatókat, pedig egy világszerte sokakat érintő jelenségről van szó. Minden ember fél attól, hogy nevetségessé válik, de leginkább a gelotofóbiások, hiszen extrém mértékben reagálnak azokban a szituációkban, amikor nevetést hallanak (dermedt, fabábura emlékeztető arckifejezés, spontán mozgások kontrollálásának zavara). Számukra maga a nevetés az, ami a fő problémát okozza, nem pusztán az, hogy nevetségessé válnak. Hiszen az a benyomásuk, hogy a jelenlétükben hallott nevetés kifejezetten rájuk vonatkozik, őket célozza meg (Papousek és mtsai, 2014). A gelotofóbia együtt járhat pszichoszomatikus tünetekkel is, de a legfontosabb ismertetőjele, hogy az ebben szenvedő emberek a zavar, illetve a kényelmetlenség jeleit mutatják. Tehát bennük a nevetés nem az öröm, hanem inkább a szégyen érzését kelti. Bár több szerző is felveti a kérdést elméleti szinten, hogy mivel a gelotofóbia szociális gátoltsággal és introvertáltsággal jellemezhető, vajon együtt jár-e az alacsonyabb önbecsüléssel (Boda-Ujlaky, 2014; Hampes, 2006; Ruch és Proyer, 2009), azonban eddig csupán egyetlen empirikus tanulmány született a kérdés megválaszolására, melyben viszonylag gyenge összefüggést találtak a két pszichológiai konstrukció között (Hiranandani, 2010). Jelen kutatásban azt a kérdést vizsgáltuk meg, hogy milyen más pszichológiai konstrukcióval lép interakcióba az önbecsülés, amely gelotofóbiához vezethet, hiszen az önbecsülés és a gelotofóbia közötti összefüggés gyenge; továbbá hogy a személy alacsony önbecsülése vajon összefüggésbe hozható-e a nevetségessé válástól való félelemmel, illetve befolyásolja-e ezt a kapcsolatot az, ha a személy fél attól, hogy mások őt rosszul ítélik meg.

Demográfiai különbségek

A kutatás során megvizsgáltuk a nemi különbségeket, és azt kaptuk, hogy a nőkre inkább volt jellemző a gelotofóbia, mint a férfiakra. A nemi különbségek egyik oka lehet az, hogy a nők szenzitívebben reagálnak a szociális ingerekre, mely különbség neurológiai szinten is jelentkezik (Proverbio, 2017). Ezen túl a különbség oka lehet az is, hogy a nők önbecsülése általában véve alacsonyabb, mint a férfiaké (Sallay és mtsai, 2014), amit jelen kutatás is igazolt.

A gelotofóbia és az önbecsülés kapcsolata

Kutatásunk fő hipotézise, mely szerint a negatív megítéléstől való félelemnek mediáló szerepe van az önbecsülés és a gelotofóbia között, igazolást nyert. Az önbecsülés közvetlenül csak gyenge kapcsolatban van a nevetségessé válástól való félelemmel, a kapcsolatot szignifikánsan mediálja a negatív megítéléstől való félelem. Az önbecsülés negatív jellege azonban önmagában csak ritkán vezet ilyen tünetekhez, ha nem társul hozzá egyfajta szociális szorongás. Fontos azonban azt is megemlítenünk az önbecsülés kapcsán, hogy bár a fogalmat gyakorta egy általános dimenzióként használjuk, korántsem egységes konstruktumról van szó. A kognitív megközelítés azt hangsúlyozza, hogy mivel az énreprezentáció folyamatában más-más szituációkban különbözőképpen képezzük le önmagunkat, az énrendszer több különböző énsémából épül fel, s ezért másképpen alakul az önbecsülésünk, ha a teljes rendszerre vagy csak egy-egy alkotójára vonatkozik (V. Komlósi, 2007). Rosenberg (1965) elkülönítette a globális önbecsülést, mely az énrendszer egészének általános megítélése, attól, amikor az énrendszernek csak egy-egy összetevője érintett az értékelés szempontjából. Utóbbit specifikus vagy külső önbecsülésnek nevezi. A globális önbecsülés alapja az önfelfogadás és öntisztelet, továbbá inkább a pszichés jólléttel hozható összefüggésbe. Vizsgálatainkban negatív kapcsolatot találtak a globális önbecsülés és depresszió, illetve szorongás között, míg pozitív kapcsolatot az étellel való elégedettséggel és boldogsággal. Ezen túl azt találták, hogy a specifikus önbecsülés a teljesítménnyel, tehát inkább a viselkedéssel van összefüggésben, emiatt szokás szerzett önbecsülésnek is nevezni. Rosenberg elméleti keretében a gelotofóbiát a specifikus önbecsülés tükrében érdemes szemlélteni.

Tehát elmondható, hogy az emberek nem csupán amiatt reagálnak szorongással a humorral teli helyzetekre, mert önmagukról alkotott képük bizonytalan vagy negatív, hanem mert félnek attól, hogy mások szemében rossz színben tűnnek fel. Ennek magyarázatául szolgálhat Platt és munkatársainak vizsgálata (2017), melyben a Geloph-15 által mért gelotofóbiás tüneteket 3 faktorba csoportosították. Ezek a faktorok a kinevetéssel való megküzdés, a túlzott negatív válaszok a nevetésre és a paranoid érzékenység a nevetségessé válástól. A három faktor közül az első volt az, mely leginkább a szociális fóbiával rokonítható. Ebben a faktorban mutatkozott a legnagyobb variabilitás a kérdőívhez illesztett interjúk alapján. A gelotofóbiások ugyanis sokféle megküzdési módról számoltak be. A leggyakoribbak a teljes visszahúzódás, a túlzott kontroll és internalizáció voltak. A nevetségessé válástól való félelem vélhetően a harmadik faktor tartalmával áll a legszorosabb kapcsolatban, mely az anticipált nevetségessé válástól való paranoid félelemre vonatkozik. Ez azt jelenti, hogy a gelotofóbiás személyek hajlamosak arra, hogy társas helyzetben bármilyen nevetést rajtuk való gúnyolódásnak tulajdonítsanak. Jelen kutatás eredményei ehhez azt a kiegészítést fűzik hozzá, hogy azok az emberek, akiknek alacsony az önbecsülésük, és erős a szociális szorongásuk, állandóan attól szoronganak, hogy mások észreveszik ezeket a hiányosságokat vagy gyengeségeket, és egy nevetéssel teli helyzetben is azt gondolják, hogy mások ezeken a hibáikon nevetnek. Egy másik lehetséges mechanizmus lehet az ún. rosszindulatú irigység (Lange és Crusius, 2015), melynek vizsgálata jövőbeni kutatások tárgyát képezhetné. Létezik egy olyan típusú irigység, mely másokat arra motivál,

hogyan megfossza a nálánál jobbakat attól, amijük van. Fülöp (2009) versengésre adott érzelmi reakciókat vizsgáló kutatása alapján a magyar serdülőkhez hasonlóan a fiatal felnőttek csaknem fele számolt be negatív érzelmekről a győzelemmel kapcsolatban. Ezen érzelmek okaként jellemzően a környezet negatív reakcióit említették meg, mint például az irigységet vagy az elutasítást. A gelotofóbia és önbecsülés vonatkozásában ez azt jelentheti, hogy a negatív megítéléstől való félelem mediáló szerepe értelmezhető úgy is mint egyfajta rosszindulatú irigységtől való félelem. Tehát, például ha valaki munkahelyi sikeressége miatt magas önbecsüléssel rendelkezik, de fél attól, hogy emiatt a kevésbé sikeres munkatársai ugratni fogják, esetleg rosszindulatú címkéket ragasztanak rá humorral elfedve, az gelotofóbiához vezethet. Ennek bizonyítékként azonban további kutatások szükségesek.

KÖVETKEZTETÉSEK

Kutatásunkban egy olyan jelenség pszichológiai háttértényezőit vizsgáltuk meg, mely eddig kevésbé került a kutatók figyelmének középpontjába. Az eredmények alapján elmondható, hogy az önbecsülés fontos szerepet tölt be a nevetségessé válástól való félelem kialakulásában, azonban ezt a kapcsolatot a negatív megítéléstől való félelem mediálja. Mivel a gelotofóbia kevésbé kutatott területnek számít, ezért a jövőben további alapkutatások szükségesek ahhoz, hogy a fogalmat jobban megismerjük, működését feltárjuk, majd ezek alapján intervenciók beavatkozásokat tervezhessünk.

Korlátok és kitekintés

Mint minden kutatásnak, jelen kutatásunknak is megvannak a korlátai. Először is meg kell említeni, hogy a mintavétel hozzáférhetőségen alapult, ezért az eredmények korlátozottan általánosíthatók a teljes populációra. A mintában elsősorban fiatal felnőttek, köztük is egyetemisták voltak. Emiatt a jövőben érdemes lenne más korosztályokban is alaposabban megvizsgálni a kérdést, ugyanis feltételezhetjük, hogy serdülőknél még inkább fontos kérdés a nevetségessé válástól való félelem. Másrészt a kutatás korrelációs és regressziós elemzéseken alapul, emiatt ok-okozati következtetést nem vonhatunk le belőle, és egyáltalán nem lehet kizárni a vizsgált változók közötti kétirányú kapcsolatokat sem. Vagyis lehetséges az is, hogy a negatív megítéléstől való félelem az, ami az alacsony önbecsülés mértékét jóslja be. Továbbá, mivel önbeszámoló kérdőíves adatfelvétel történt, emiatt a szociális kíváncsiság is torzíthatta a válaszokat. Illetve jelen mintában nagyon alacsony volt a klinikai értelemben vett gelotofóbiások száma, ám a jövőben érdemes lenne ebből a szempontból őket is megvizsgálni. Emellett a jövőben érdemes lenne további viselkedési mérésekkel kiegészíteni a kutatást, vagy akár intervenciók program keretében megvizsgálni a kérdéskört, hogy még tisztább képet kaphassunk a vizsgált változók közötti kapcsolatokról. A negatív megítéléstől való félelem mediáló hatása miatt érdemes lenne megvizsgálni a jövőben a gelotofóbia és az irigység kapcsolatát a versengési attitűdökkel, különös tekintettel az elkerülő versengési attitűdre (Orosz és mtsai, 2018).

IRODALOM

- Bagdy, E. (2007). Lélekderűnk tükre: a nevetés. *Pannonhalmi Szemle*, 15(4), 46–59.
- Bandalos, D. L., & Finney, S. J. (2001). Item parceling issues in structural equation modeling. In Marcoulides, G. A., & Schumacker, R. E. (Eds), *New developments and techniques in structural equation modeling* (pp. 269–296.). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Beck, A. T., & Emery, G. (1985). *Anxiety disorders and phobias: A cognitive perspective*. New York: Basic Books.
- Boda-Ujlaky, J. E. (2014). *A gelotofóbia kialakulásának, fennmaradásának és terápiájának szociálpszichológiai faktorai*. PhD-értekezés. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológiai Doktori Iskola.
- Boda-Ujlaky, J., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2012). The fear of being laughed at in Hungary: Assessing gelotofobia. In Litovkina, A. T., Sollosy, J., Medgyes, P. & Brzozowska, D. (Eds), *Hungarian Humor* (pp. 271–283.). Kraków: Tertium.
- Boda-Ujlaky, J., & Séra, L. (2013). Gelotofóbia, érzelmi intelligencia és alexitímia. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 14(4), 297–321.
- Boois, G. de (2009). *Gelotofobie en sociale fobie: twee verschillende concepten?* Master thesis. Faculteit sociale wetenschappen, Universiteit Utrecht.
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. 2nd Ed. New York, NY: Guilford Press.
- Carbonneau, N., Vallerand, R. J., Fernet, C., & Guay, F. (2008). The role of passion for teaching in intrapersonal and interpersonal outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 100(4), 977–987.
- Carretero-Dios, H., Ruch, W., Agudelo, D., Platt, T., & Proyer, R. T. (2010). Fear of being laughed at and social anxiety: A preliminary psychometric study. *Psychological Test and Assessment Modeling*, 52(1), 108–124.
- Chambless, D. L., & Hope, D. A. (2000). A szociális fóbia pszichopatológiájának és kezelésének kognitív megközelítése. In Salkovskis, P. M. (szerk.), *A kognitív terápia térhódítása* (pp. 264–291). Budapest: Animula.
- Clark, D., & Wells, A. (1995). Cognitive model of social phobia. In Heimberg, R. G., Liebowitz, M. R., Hope, D. A. & Schneier, F. R. (Eds), *Social phobia: Diagnosis, Assessment, and Treatment* (pp. 69–93.). New York: Guilford Press.
- Coloroso, B. (2002). *The Bully, the Bullied, and the Bystander*. New York: Harper Collins.
- De Heus, P. (2012). R squared effect-size measures and overlap between direct and indirect effect in mediation analysis. *Behavior Research Methods*, 44(1), 213–221.
- Edwards, K. R., Martin, R. A., & Dozois, D. J. A. (2010). The fear of being laughed at, social anxiety, and memories of being teased during childhood. *Psychological Test and Assessment Modeling*, 52(1), 94–107.
- Fülöp, M. (2009). Happy and unhappy competitors. What makes the difference? *Psychological Topics*, 18(2), 345–367.
- Gervais, M., & Wilson, D. S. (2005). The Evolution and Functions of Laughter and Humor: A Synthetic Approach. *The Quarterly Review of Biology*, 80(4), 395–430.
- Hampes, W. (2006). Humor and shyness: The relation between humor styles and shyness. *Humor: International Journal of Humor Research*, 19(2), 179–187.
- Hiranandani, N. A. (2010). *Humor styles, gelotophobia and self-esteem: A comparative study between Chinese and Indians*. BSc Report, City University of Hong Kong.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55.

- Lange, J., & Crusius, J. (2015). The tango of two deadly sins: The social-functional relation of envy and pride. *Journal of Personality and Social Psychology*, 109(3), 453–472.
- Little, T. D., Cunningham, W. A., Shahar, G., & Widaman, K. F. (2002). To parcel or not to parcel: Exploring the question, weighing the merits. *Structural Equation Modeling*, 9(2), 151–173.
- Liu, L., & Lowe, P. A. (2016). Examination of the Brief Fear of Negative Evaluation Scale-Version 2 and the Brief Fear of Negative Evaluation Scale-Straightforward Items Factor Structure in a Sample of U.S. College Students. *Canadian Journal of School Psychology*, 31(2), 1–17.
- Lun, G. (2008). *Zur Kultur des Humors. Eine Analyse der Funktion des Humors in der Werbung*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller.
- Matsunaga, M. (2008). Item parceling in structural equation modeling: A primer. *Communication Methods and Measures*, 2(4), 260–293.
- Orosz, G., Tóth-Király, I., Büki, N., Ivaskovics, K., Bóthe, B., & Fülöp, M. (2018). The Four Faces of Competition: The Development of the Multidimensional Competitive Orientation Inventory. *Frontiers in Psychology*, 9, 779.
- Papousek, I., Ruch, W., Freudenthaler, H. H., Kogler, E., Lang, B., & Schuler, G. (2009). Gelotophobia, emotion-related skills and responses to the affective states of others. *Personality and Individual Differences*, 47(1), 58–63.
- Perczel-Forintos, D., & Kresznerits, Sz. (2017). Szociális szorongás és önértékelés: a „Félelem a negatív megítéléstől” (FÉLNE) kérdőív hazai adaptációja. *Orvosi Hetilap*, 158(22), 843–850.
- Platt, T., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2009). Gelotophobia and bullying: The assessment of the fear of being laughed at and its application among bullying victims. *Psychology Science Quarterly*, 51(1), 135–147.
- Platt, T., Ruch, W., Hofmann, J., & Proyer, R. T. (2012). Extreme fear of being laughed at: Components of gelotophobia. *The Israeli Journal of Humor Research: An International Journal*, 1, 86–106.
- Proyer, R. T., & Ruch, W. (2009). Intelligence and gelotophobia: The relations of selfestimated and psychometrically measured intelligence to the fear of being laughed at. *Humor: International Journal of Humor Research*, 22(1–2), 165–182.
- Proverbio, A. M. (2017). Sex differences in social cognition: The case of face processing. *Journal of Neuroscience Research*, 95(1–2), 222–234.
- Rodebaugh, T. L., Woods, C. M., Thissen, D. M., Heimberg, R. G., Chambless, D. L., & Rapee, R. M. (2004). More Information From Fewer Questions: The Factor Structure and Item Properties of the Original and Brief Fear of Negative Evaluation Scale. *Psychological Assessment*, 16(2), 169–181.
- Rogers, W. M., & Schmitt, N. (2004). Parameter recovery and model fit using multidimensional composites: A comparison of four empirical parceling algorithms. *Multivariate Behavioral Research*, 39(3), 379–412.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton: Princeton University Press.
- Rosenberg, M. (1989). *Society and the Adolescent Self image*. Middeltown, CT: Rey ed Wesleyan University Press.
- Ruch, W., Altfreder, O., & Proyer, R. T. (2009). How do gelotophobes interpret ambiguous situations? An experimental validation of the concept. *Humor: International Journal of Humor Research*, 22(1–2), 63–89.
- Ruch, W., Beermann U., & Proyer, R. T. (2009). Investigating the humor of gelotophobes: Does feeling ridiculous equal being humorless? *Humor: International Journal of Humor Research*, 22(1–2), 111–143.
- Ruch, W., & Proyer, R. T. (2008a). Who is gelotophobic? Assessment criteria for the fear of being laughed at. *Swiss Journal of Psychology*, 67(1), 19–27.

- Ruch, W., & Proyer, R. T. (2008b). The fear of being laughed at: Individual and group differences in gelotophobia. *Humor*, 21(1), 47–67.
- Ruch, W., & Proyer, R. T. (2009). On gelotophiles and katagelasticians. *Humor: International Journal of Humor Research*, 22(1–2), 183–212.
- Ruch, W., & Titze, M. (1998). *GELOPH<46>: Unpublished questionnaire*. Department of Psychology. Düsseldorf, Germany: University of Düsseldorf.
- Sallay, V., Martos, T., Földvári, M., Szabó, T., & Ittész, A. (2014). A Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H): alternatív fordítás, strukturális invariancia és validitás. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 15(3), 259–275.
- Séra, L. (1980). *A nevetés és a humor pszichológiája*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Smith, E. R., Mackie, D. M., & Claypool, H. M. (2016). *Szociálpszichológia*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Titze, M. (1996). The Pinocchio Complex: Overcoming the fear of laughter. *Humor & Health Journal*, 5, 1–11.
- Titze, M. (2009). Gelotophobia: The fear of being laughed at. *International Journal of Humor Research*, 22(1–2), 27–48.
- Tóth-Király, I., Bóthe, B., Márki, A. N., Rigó, A., & Orosz, G. (2019). Two sides of the same coin: The differentiating role of need satisfaction and frustration in passion for screen-based activities. *European Journal of Social Psychology*, 49(6), 1190–1205. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2588>
- V. Komlósi, A. (2007). Napjaink önértékelés-kutatásainak áttekintése. Önértékelés és/vagy önellfogadás? In Demetrovics, Zs., Kökönyei, Gy., & Oláh, A. (szerk.), *Személyiséglélektantól az egészségpszichológiáig* (pp. 20–46), Budapest: Trefort Kiadó.
- V. Komlósi, A., Rózsa, S., S. Nagy, Z., Kőteles, F., Sági, A., & Jónás, E. (2017). A vonásönbecslés/-önértékelés kérdőíves mérésének lehetőségei. *Alkalmazott Pszichológia*, 17(2), 73–108.
- Watson, D., & Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(4), 448–457.
- Wei, J., Zhang, C., Li, Y., Xue, S., & Zhang, J. (2014). Psychometric Properties of the Chinese Version of the Fear of Negative Evaluation Scale-Brief (BFNE) and the BFNE-Straightforward for Middle School Students. *PLoS One* 10(3), e0115948.
- Weiss, E. M., Schuler, G., Freudenthaler, H. H., Hofer, E., Pichler, N., & Papousek, I. (2012). Potential Markers of Aggressive Behavior: The Fear of Other Persons' Laughter and Its Overlaps with Mental Disorders. *PlosOne*, 7(5), 1–6.
- Wu, C. L., Chan, Y. C., & Chen, H. C. (2018). Gender differences on laugh-related traits: A cross-sectional study. *International Journal of Psychology*, 54(5), 621–627.
- Wu, C. L., Huang, Y. T., Wang, P. Y., & Chen, H. C. (2018). Parent-Child attachment as a mediator of the relationship between parenting style and gelotophobia among adolescents. *International Journal of Psychology*, 53(3), 1–9.

THE FEAR OF BEING LAUGHED (GELOTOPHOBIA) IN LIGHT OF FEAR OF
NEGATIVE EVALUATION AND SELF-ESTEEM

HÁGER, DZSENIFFER ROXÁNA – BOLLÓ, HENRIETTA

Background and objectives: *To our best knowledge, gelotophobia – the fear of becoming ridiculed – got less attention among empirical psychological research. We investigated fear of being laughed via fear of negative evaluation and self-esteem. We hypothesized that low self-esteem is associated with gelotophobia via negative judgment.*

Methods: *666 people participated (239 men, 427 women) in the online survey. Respondents were given a test pack which included 3 questionnaires: the Geloph-15 (Boda-Ujlaky, Proyer és Ruch, 2012), the Rosenberg Self-esteem Scale (Sallay, Martos, Földvári, Szabó és Ittész, 2014) and the Fear of Negative Evaluation Scale (Perczel-Forintos és Kresznerits, 2017).*

Results: *Self-esteem has a significant indirect relationship with gelotophobia via fear of negative evaluation. Regarding demographic variables are that women scored higher on the gelotophobia scale.*

Conclusion: *People who are afraid of being laughed at do not necessarily have a low self-esteem, but are rather afraid of what other people may think about them.*

Keywords: *gelotophobia, fear of negative evaluation, self-esteem*

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)

MELLÉKLET

A parcelezéshez használt feltáró faktoranalízisek eredményei

Geloph-15 skála

Tétel	Faktortöltés
Geloph_9	,721
Geloph_4	,709
Geloph_3	,667
Geloph_2	,656
Geloph_1	,648
Geloph_7	,626
Geloph_8	,578
Geloph_10	,549
Geloph_11	,540
Geloph_14	–,509
Geloph_15	–,418
Geloph_5	,388
Geloph_13	–,379
Geloph_6	,185
Geloph_12	–,094

RSES-H skála

Tétel	Faktortöltés
Rsesh_6	,832
Rsesh_7	,782
Rsesh_10	,758
Rsesh_2	,747
Rsesh_1	,739
Rsesh_3	,731
Rsesh_9	,729
Rsesh_4	,697
Rsesh_8	,590
Rsesh_5	,522

FÉLNE-8 skála

Tétel	Faktortöltés
Felne8_6	,867
Felne8_5	,851
Felne8_1	,842
Felne8_8	,839
Felne8_4	,837
Felne8_7	,824
Felne8_2	,773
Felne8_3	,705